

Echo Křišťálové noci z Německa

Obrázky ze života dvou žateckých chlapců

Dne 12. listopadu proběhla v Žatci před židovskou synagogou malá pietní slavnost. Nejzajímavějším bodem pondělní vzpomínkové akce na žatecké židy měla být beseda s očitým svědkem tragických událostí. Pan Peter Klepsch se pro nemoc omluvil, avšak poslal svou vzpomínku. Další vzpomínku laskavě poskytl Helmut Wabra ze Straubingu. Za překlad a zprostředkování pak děkujeme Otokaru Löblvi z Nadačního fondu Saaz – Žatec.

Pan Heller uklízel a byl nápadně blýdý

„Psal se neklidný podzim roku 1938. Tehdy mi bylo deset let. Cestou ze školy jsem míjel skupinu asi dvaceti lidí. Ve tváři byli nápadně blýdý, ale velice dobře oblečení. Zametali před klášterním kostelem. Při bližším pohledu jsem poznal několik pánů, kteří chodili na návštěvu do našeho rodného domu, například obchodníka, pana Hella. I přes dětský věk jsem si uvědomoval, co se zde odehrává. Když jsem pak spatřil i kour nad synagogou, tak jsem pochopil, že někomu jde o to, aby byli židé veřejně poniženi.

Když jsem doklopýtal přes spleť vodních hadic k mému rodnému domu v Dlouhé ulici, v sousedství synagogy, maminka mi vyprávěla, že ráno několik mužů v civilu násilím vtrhlo do židovského chrámu a vydrancovali jej.

Když se v synagoze objevil i oheň, významní lidé na radnici naštěstí prosadili zásah požárníků, proti surově se bránícím příslušníkům NSDAP a paramilitaristické skupiny SA, kteří ji chtěli naprosto zničit. Požárníci měli zakrátko oheň v synagoze pod kontrolou.

Když kour z požáru odvál vítr, rozjasnilo se i mnohým Žatečanům. O několik měsíců později vtrhlo do vnitrozemí Čech a Moravy německé vojsko a velká část obyvatel ho nevítila. Neměli už pro násilný čin pochopení. I když původně Mnichovskou smlouvu z národnostních

a hospodářských důvodů přivítali skoro fanaticky, poznali nyní, že jde o nesmyslnou krivdu. Při „Křišťálové noci“ v Žatci, bohudík, mimo rabování u zbývajících židovských rodin, netekla krev. Dalo by se říci, že od tohoto data bylo

Při pietní slavnosti měli účastníci možnost nahlédnout do interiéru synagogy. V současné době prochází rozsáhlou rekonstrukcí a brzy by se měla proměnit v ústojní a kulturní objekt.

nacistické jádro v mém rodném městě izolováno. Při posledním sčítání lidu v 1. Československé republice se přihlásilo v Žatci 1600 lidí k židovskému náboženství. K tomu je nutno počítat ještě asi 500 konvertitů. Z těchto

2000 lidí bylo ovšem v Žatci v květnu 1939 pouze 200 osob.

Již dlouho před „připojením“ odešli majetní a moudří Židé do „jistých“ zemí. Méně majetní uprchli těsně před vstupem německého vojska do vnitrozemí. Zbylí optimisté se stali skoro bez výjimky obětí nacistů. Od většiny normálně smýšlejících občanů se jim dostávala pomoc a soucit. Jedním důvodem byla jejich chudoba a druhým, že velká část z nich byla ve smíšeném

vina odešla včas do exilu.

Hospodářsky byla židovská obec Žatec, převážně v průmyslu, silně zastoupená. Potom následovali lékaři a advokáti a samozřejmě také obchodníci. Továrny jako Bechert a Telátko byly největšími zaměstnavateli v městě, a například lékaři (Dr. Eben, Dr. Nohel a další) byli velice oblíbení a schopní. Edmund Stern měl nejvyšší obchodní obrát žateckého chmele a stál na špičce tohoto typicky žateckého obchodu.“

Peter Klepsch, Spalt

Na ten černý oltář nikdy nezapomenu

„Můj dědeček se jmenoval Eduard Mosch a byl pekařem v Drahomyšli. Se svým vozíkem, taženým dvěma psy, jezdil pravidelně každý týden do Žatce na trh. Tam prodával také macu, židovský chleba. Ze synagogy vždy přišel rabín, který šel od stánku ke stánku a ochutnával nabízené potraviny. Komu udělal ve stánku znak na stůl, u toho pak mohli židé nakupovat.

Během velké hospodářské krize se dědovi nedařilo a přišel do bankrotu. Jeho obchod byl vydražen a děda musel do Žatce do chudobince, který se nacházel nedaleko řetězového mostu.

V roce 1943, k pátému výročí vypálení žatecké synagogy, se po městě roznesla informace, že tam byl zase oheň. Moje babička mě vzala do kočárku, aby se mohla lépe držet na nemocných nohách, a jela se tam se mnou podívat.

Dveře do synagogy byly otevřené a my uviděli sazemi zčerněný oltář. Uvnitř jsme spatřili muže v dlouhém černém kabátě nebo sutaně, který zapaloval velkou svíci. Od té doby tento obrázek zůstal v mé mysli natrvalo.“

Helmut Wabra, Straubing

manželství a měla „árijské“ příbuzné.

I když chybí veškerá statistika o žateckých židech, tak můžeme odhadovat, že více než půlka žateckých židů válku a holocaust přežila, protože více než polo-

skupinu, a když jeden sólová, což bylo velice časté, ostatní většinou jen čekali, až skončí. Přesto si dokázali vyhovět a lounští posluchači jim také na oplátku připravili velké ovace.

Do konce roku už lounské divadlo jazzový koncert neplánuje. Fanoušci ale o dobrou hudbu nepřijdou. Mohli by je zaujmout koncerty rockové kapely Krch-off, kde hrají členové DG 307 a Psích voláků (28. listopadu), či písničkáře Vlady Třešňáka (5. prosince).

Jan Vnouček

(Pavel Jakub Ryba & Vrchlického divadlo v Lounech)

Závěrem se dá říci, že jsme byli svědkem exhibice čtyř výrazných instrumentálních individualit. Muzikanti sice netvořili úplně kompaktní

Na hřbetě Ryby po jazzových mořích

Jazzový baskytarista Pavel Jakub Ryba v Lounech dlouho nehrál. Naposledy zde – podle vlastních slov – vystupoval ještě v Unionu. Tentokrát vyměnil hotel za Vrchlického divadlo a spolu s perkusistou Jiřím Kolmanem si přivezl zdatné přespolní pomocníky.

Dechová sekce ve složení Bryan Corbett a Ryszard Krawczuk hned od začátku dokazovala, že z Anglie a Polska nevážíla cestu zbytečně. Společně předvedli zajímavou syntézu „běžného“, retro i free jazzu, pulsujících rytmů a romantického popu a rocku. Ryba kouzlil na svůj nástroj prsty i trsátkem. Chvilí jednotlivé tóny tvaroval přesně akorát po jazzovém způsobu, chvíli je nechal volně rockově rozpřít, uměl být sentimentálně zasněný, jazzově přesný

i hardrockově drsný. Bylo na něm znát, že má rád dobrou melodii, kterou ale ještě raději rozbijí na padř improvizaci taškařici, aby se k ní zase nakonec pokorně vrátil a usmířil se s ní.

Krawczukův saxofon a Corbettova odlévaná křídlovka byly trochu odstrčené a často pokorně sloužily nasazené melodii a swingujícím vzorcům. Ale pokud se svobodně nadechly, tak se rozstříkávaly do všech stran, plápolaly a tropily neodolatelnou

Opět šance: evropské peníze pro vás!

Máma od dětí, prošedivělý padesátník i čerstvý absolvent chtějí totéž: mít dobrou práci a chuť ji dělat.

Vysokoškolačka se dvěma dětmi, muž s třicetiletou dělnickou praxí i dvacetiletá absolventka školy mohou mít jednu věc společnou - chtějí pracovat, ale mnohdy narážejí na nepochopení zaměstnavatelů, znevýhodňování a nebo sami ztrácejí důvěru. Jejich problém může vyřešit Evropský sociální fond, který na období 2007 až 2013 dává již podruhé možnost čerpat peníze na prospěšné projekty. Že nejde o plané řeči, ví i Marie Schmalzová, vedoucí oddělení trhu práce lounského úřadu práce, která se v předěšlém období podílela na tom, aby práci a chuť hledat novou cestu našly stovky nezaměstnaných lidí.

■ **Příznejme si, že pro obyčejného člověka jsou výrazy jako „Evropský sociální fond“ a „projekt“ možná někdy slovy, k nimž neumíme přiřadit význam a v jejich chápání jde o věci velmi vzdálené. Proč by je to mělo zajímat? Jak jim může ESF konkrétně pomoci?** „Vstupem České republiky do Evropské unie jsme získali možnost využít prostředků Evropské unie na snížení rozdílů, které existují mezi jednotlivými regiony, mezi určitými skupinami obyvatel i jednotlivci v zemích unie. Konkrétně to – v našem oboru – znamená, že díky tomuto financování je možné pomoci

nezaměstnaným při hledání práce, vytvářet jim při tom stejné podmínky, pomoci lidem se zvýšením vzdělání, celoživotním vzděláváním, zlepšením situace žen hledajících zaměstnání, potírání diskriminace na trhu práce. Prostředky určené na tyto činnosti do regionů „tečou“ prostřednictvím jednotlivých projektů. Programy se vyhláší centrálně; k jejich realizaci se v rámci výběrového řízení přihlašují svými projekty jednotliví žadatelé o finance z ESF. Úspěšné projekty musí splňovat řadu kritérií a jejich průběžné plnění je pak hodnoceno.“

■ **Budme konkrétní: uveďte**

nějaký příklad, kdy prokazatelně díky penězům z Evropského sociálního fondu lidé z Lounska získali zaměstnání, které stále trvá.

„Mezi první firmy, které se se svými projekty přihlásily, patřily žatecké firmy Sittardia a Dárky, které nově zaměstnaly 29 pracovníků. Z prostředků ESF byly financovány i další projekty, které podpořily vznik nových pracovních míst. Tak třeba v Mikroregionu Lounské Podlesí podporuje ESF v rámci dvouletého projektu vytvoření

27 pracovních míst na údržbě veřejných prostranství a údržbu obecního majetku. Podobný projekt s 25 pracovními místy se realizuje v městě Kryry a mikroregionu Žatecko, a to pod názvem 'Lidské zdroje Žatecka'. V okrese Louny bylo v letošním roce do různých projektů ESF zapojeno více než 600 uchazečů o zaměstnání. Tak například do projektu 'Najdi si práci' - který je určen k nalezení zaměstnání těm, kteří jsou v evidenci úřadu práce krátkou dobu - nastoupilo 195 osob, z toho už 88 z nich našlo další pracovní uplatnění. Do dalších projektů 'Návrat do práce' a 'Příprava na práci' bylo z úřadu práce zařazeno přes 400 osob.

V těchto projektech se účastníci měli možnost zapojit do rekvalifikačních kurzů, ověřit svou pracovní způsobilost pro určitou profesi, dozvěděli se, jakým způsobem žádat o zaměstnání, jak obstat při pohovoru ve firmě, zdokonalili se ve znalosti

rok na zahradě

■ Přípravuje Specializovaná prodejna Zahradkář v České ulici 167 Louny

● Jak připravit zahrádku na studenou zimu

Nastávající chladné období nás nutí k zamyšlení nad odolností rostlin přezimujících na venkovních záhonech, respektive nad možnostmi tyto rostliny před mrazem chránit.

● Pomůže i odolná odrůda

Na studenou zimu je třeba myslet již při výsadbě, neboť náchylnost či odolnost k mrazům je z velké části ovlivněna výběrem vhodné odrůdy či druhu a tak v oblastech s drsnějším klimatem a v mrazových kotlinách samozřejmě nepěstujeme rostliny teplomilné. Ale ani volba stanoviště na naší zahrádce není bez významu – pro tyto citlivější druhy volíme raději slunné a chráněné polohy. Respektovat musíme navíc i vlhkost či strukturu půdy (lehčí půdy promrzají rychleji). Používáním draselných hnojiv v létě pak můžeme ovlivnit, zda letorosty přezimujících rostlin budou dobře vyzrálé, a tím mrazu odolnější.

Především stálezelené druhy (rododendrony, skalničky, jahodníky, přezimující zelenina) musí mít v půdě dostatek vláhy. Zelené listy těchto rostlin totiž i v zimě (zvláště za slunečného počasí) odpařují vodu. Ze zmrzlé země však vláhu nemohou čerpat a proto uschnou. Povrch půdy tedy mulčujeme silnější vrstvou listů nebo jiné organické hmoty tak, aby zem pokud možno nezamrzla a krom toho rostliny stíníme chvojím, abychom bránili oslunění a co nejvíce snížili výpar. Velmi účinné je tyto rostliny vysazovat na stanoviště, kde nejsou v zimě přímo vystaveny slunci. Případný úhyn nelze vždy přičítat na vrub mrazům.

● Jak je to s odolností druhů pokládanych za citlivější?

Z ovocných dřevin se nejvíce strachujeme o broskvoně. Ty za vegetačního klidu snesou pokles teplot i na -17°C, meruňky -20°C, ostatní druhy i více než -25°C. Kořeny ovocných stromů jsou ale citlivější (kořeny broskvoně zmrznou již při teplotě půdy -10°C,

hrušně -9°C, jabloně -15°C) a proto se je snažíme chránit před mrazem mulčováním, nahrnováním sněhu. Také na podzim stromy jen velmi opatrně obryváme, abychom nezvyšovali riziko namrznutí kořenů při holomrzzech.

K jaru musíme respektovat skutečnost, že naražené květní pupeny jsou k mrazům mnohem citlivější a u většiny ovocných druhů zmrznou při -4°C. Rozvité květy jsou ještě choulostivější a zmrznou již při -2°C. Citlivost mladých plůdků je velmi závislá na aktuálním průběhu počasí (vlhkost, vítr), většinou namrzají při -1°C.

● Co vydrží rododendrony a růže?

Rozhlédneme-li se po okrasné zahradě, padne náš zrak na rododendrony. K nim, jak již bylo řečeno, nasteleme na podzim 20-30 cm vysokou vrstvu listů, chránící půdu před promrzáním. Tak mohou tyto poměrně mělce kořeniční rostliny čerpat ze země vláhu i v zimě. Před zimním sluncem je chráníme chvojím. Na jaře listy neodstraňujeme, necháme ho zetlít, čímž poskytneme rododendronům výživu.

Růže před příchodem větších mrazů přikopáme nebo zasypeme kompostem do výšky asi 25 cm až záhon pokryjeme chvojím. U stromkových tvarů růží odstraníme listy, svážeme větve a kmeňky ohneme k zemi, kde korunku přichytíme háčkem nebo rozvětvenou větví, přikryjeme zeminou tak, aby na všech větvíčkách byla vrstva přibližně 10 cm a zastíníme listím a chvojím. Starším růžovým stromkům, které již nelze ohnout, korunky chráníme obalením jutovinou nebo vícevrstevným papírovým pytlem. Balení do igelitových fólií není vhodné. Pnoucí růže přistíníme z jižní strany u země

chvojovými větvemi, čímž zamezíme předčasnému narašení. Zimní kryty odstraňujeme až v březnu či začátkem dubna, kdy již nehrozí větší mrazy a tuto operaci provádíme nejlépe za podmračeného počasí, aby si rostliny lépe přivykly na plné celodenní světlo.

● Okrasné jehličnany, květiny

Okrasné jehličnany, především cypřišky, využívané v posledních letech často k výsadbě živých plotů, je vhodné ještě před příchodem větší sněhové nadílky svázat. Jejich měkké a dlouhé větve se vahou sněhu ohýbají a na jaře je již není možné vrátit do původní polohy. Svažujeme spirálovitě, od paty ke špičce.

Citlivější vytrvalé květiny a přezimující dvouletky chráníme vrstvou listů či slámy, kterou chvojím zatížíme před větrem, případně je zasypeme rašelinou. Zimní příkrývka musí být hlavně vzdušná a aprotýdná, jinak nám zadržovaná vlhkost způsobí zahňívání rostlin. Stejně chráníme i cibulnaté a hlíznaté květiny přezimující na záhonech.

● Jak připravíme trávník

Nízký, posekaný trávník můžeme přehrnout přibližně 0,5 cm vysokou vrstvou najemno prosyťm kompostem. Tím bráníme jeho vymrzání, a navíc v kompostu obsažené živiny se v průběhu zimy splaví ke kořenům travin, čímž podpoří růst na jaře příštího roku. Zároveň se tak omezuje výskyt mechu.

Práci na zahrádce je i v listopadu ještě mnoho: vylít vodu z nádob na zachytávání dešťovky, uklidit nářadí, zkontrolovat chrániče stromků, případně je natřít ochranným nátěrem proti okusu zvířat.

S přáním mnoha pěstitelských úspěchů

Otokar Parma ml.

www.esf-ustecky.cz

www.esf-ustecky.cz